

Sygn. akt II Ca 410/17

POSTANOWIENIE

Dnia 2 listopada 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Sądu Okręgowego Marta Postulska-Siwek

Protokolant Beata Prokop

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z wniosku M. P. (1)

z udziałem K. P.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczynie uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim z dnia 25 stycznia 2017 roku, sygn. akt I Ns 255/12

postanawia:

I. zmienić częściowo zaskarżone postanowienie:

a) w punkcie II. podpunkt 1 t) w ten sposób, że zarządzić sprzedaż licytacyjną samochodu marki C. (...), nr rej. (...) oraz przyznać M. P. (1) i K. P. po połowie uzyskanej ze sprzedaży kwoty,

b) w punkcie III. w ten sposób, że zasądzoną od M. P. (1) na rzecz K. P. tytułem dopłaty kwotę 51 124,50 zł (pięćdziesiąt jeden tysięcy sto dwadzieścia cztery złote pięćdziesiąt groszy) obniżyć do kwoty 40 199,50 zł (czterdzieści tysięcy sto dziewięćdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt groszy),

c) w punkcie IV. w ten sposób, że zasądzoną od K. P. na rzecz M. P. (1) kwotę 111 929,01 zł (sto jedenaście tysięcy dziewięćset dwadzieścia dziewięć złotych jeden grosz) obniżyć do kwoty 47 203 zł (czterdzieści siedem tysięcy dwieście trzy złote);

II. oddalić apelację wnioskodawczynie w pozostałej części;

III. oddalić wnioski wnioskodawczynie i uczestnika o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Marta Postulska-SiwekAndrzej MikołajewskiDariusz Iskra

Sygn. akt II Ca 410/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim:

I. stwierdził, że w skład majątku wspólnego M. P. (1) i K. P. wchodzi:

1. nieruchomość położona w P. (...), gmina K., powiat (...), o powierzchni 1,2775 ha, oznaczona numerem ewidencyjnym działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta nr (...) o wartości 35 165 zł,
2. nieruchomość położona w O., gmina W., powiat (...), o powierzchni 4,13 ha, oznaczona numerami ewidencyjnymi działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...), o wartości 94 460 zł,
3. nieruchomość położona w R., gmina M. i B., gmina K., powiat (...), o powierzchni 7,53 ha, oznaczona numerami ewidencyjnymi działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...), o wartości 84 580 zł,
4. nieruchomość położona w R., gmina M., powiat (...), o powierzchni 4,05 ha, oznaczona numerami ewidencyjnymi działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...), o wartości 65 137 zł,
5. samochód osobowy M. (...), nr rej. (...), o wartości 17 599 zł,
6. samochód osobowy marki C. (...), o wartości 21 850 zł,
7. przyczepka samochodowa lekka o nr rej. (...), o wartości 1 000 zł,
8. wart 3 500 zł udział wynoszący 1/2 we współwłasności agregatu uprawowego,
9. rozsiewacz nawozów (...) o wartości 3 300 zł,
10. kosiarka samojezdna o wartości 2 100 zł,
11. kosiarka H. o wartości 710 zł,
12. podkaszarka o wartości 500 zł,
13. szlifierka o wartości 175 zł,
14. wiertarka o wartości 300 zł,
15. piła o wartości 700 zł,
16. sprzężarka o wartości 420 zł,
17. telewizor o wartości 1 320 zł,
18. komputer o wartości 300 zł,
19. łóżko i szafa o wartości 1 200 zł,
20. kuchnia gazowa A. o wartości 330 zł,
21. chłodziarko-zamrażarka B. o wartości 693 zł,
22. pralka B. o wartości 470 zł,
23. kuchenka mikrofalowa W. o wartości 120 zł,

24. altanka o wartości 3 200 zł,

25. środki zgromadzone na rachunku bankowym numer (...) w kwocie 2 344,08 zł;

II. dokonał podziału majątku opisanego w punkcie I. w ten sposób, że:

1. przyznał M. P. (1):

a) nieruchomość położoną w P. (...), gmina K., powiat (...), o powierzchni 1,2775 ha, oznaczoną numerem ewidencyjnym działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta nr (...), o wartości 35 165 zł,

b) nieruchomość położoną w O., gmina W., powiat (...), o powierzchni 4,13 ha, oznaczoną numerami ewidencyjnymi działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...), o wartości 94 460 zł,

c) nieruchomość oznaczoną numerami ewidencyjnymi działek (...) w B., gmina K., objętą księgą wieczystą (...) o wartości 53 176 zł,

d) kosiarkę samojezdną o wartości 2 100 zł,

e) kosiarkę H. o wartości 710 zł,

f) podkaszarkę o wartości 500 zł,

g) szlifierkę o wartości 175 zł,

h) wiertarkę o wartości 300 zł,

i) piłę o wartości 700 zł,

j) sprężarkę o wartości 420 zł,

k) telewizor o wartości 1 320 zł,

l) komputer o wartości 300 zł,

m) łóżko i szafę o wartości 1 200 zł,

n) kuchnię gazową A. o wartości 330 zł,

o) chłodziarko-zamrażarkę B. o wartości 693 zł,

p) pralkę B. o wartości 470 zł,

q) kuchenkę mikrofalową W. o wartości 120 zł,

r) altankę o wartości 3 200 zł,

s) środki zgromadzone na rachunku bankowym numer (...) w kwocie 1 172,04 zł,

t) samochód C. (...), nr rej. (...),

u) udział wynoszący 1/2 we współwłasności agregatu uprawowego,

2. przyznał K. P.:

a) nieruchomość oznaczoną numerem ewidencyjnym działki (...) w R., gmina M., objętą księgą wieczystą (...), o wartości 31 404 zł,

b) nieruchomość oznaczoną numerami ewidencyjnymi działek (...) w R., gmina M., objętą księgą wieczystą (...), o wartości 65 137 zł,

c) samochód osobowy M. (...), rocznik 1996, nr rej. (...), o wartości 17 599 zł,

d) rozsiewacz nawozów (...) o wartości 3 300 zł;

e) przyczepkę samochodową o nr rej. (...) o wartości 1 000 zł,

f) środki zgromadzone na rachunku bankowym numer (...) w kwocie 1 172,04 zł;

III. zasądził od M. P. (1) na rzecz K. P. 51 124,50 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

IV. zasądził od K. P. na rzecz M. P. (1) 111 929,01 zł w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

V. zasądził od M. P. (1) na rzecz K. P. 10 975 zł w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

VI. zasądził od M. P. (1) na rzecz K. P. 2 500 zł w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

VII. zasądził od K. P. na rzecz M. P. (1) 17 500 zł w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

VIII. zasądził od K. P. na rzecz M. P. (1) 5 595,96 zł w terminie miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty;

IX. oddalił wnioski M. P. (1) o: rozliczenie kwoty 688 524 zł, wypłaconej z rachunku uczestnika, rozliczenie kwoty 284 549,78 zł dochodów z gospodarstwa w okresie od 31 października 2011 roku do 30 października 2012 roku, o rozliczenie dopłat bezpośrednich ponad kwotę zasądzoną w punkcie VIII;

X. oddalił wniosek K. P. o rozliczenie kwoty 202 554,41 zł;

XI. nakazał K. P., aby wydał M. P. (1) nieruchomość opisaną w punkcie II.1.c) niniejszego postanowienia;

XII. nakazał ściągnąć od K. P. i M. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim po 1 150,53 zł;

XIII. stwierdził, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. (1) i K. P. zawarli związek małżeński 10 czerwca 2000 roku. Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim z 21 lipca 2011 roku ustanowiona została z dniem 9 czerwca 2011 roku rozdzielnosc majątkowa między M. P. (1) a K. P.. Obecnie strony są po rozwodzie.

Przed zawarciem związku małżeńskiego uczestnik był właścicielem nieruchomości rolnych darowanych mu przez rodziców, z których część przekazał rodzeństwu. W 2013 roku był właścicielem kilku hektarów ziemi. Początkowo przez kilka tygodni małżonkowie mieszkali u rodziców wnioskodawczyni, potem przez 8 lat mieszkali z rodzicami uczestnika, trzymali tam krowy mleczne. W czasie trwania wspólności majątkowej małżonkowie

wspólnie kupowali nieruchomości, zaciągali kredyty. Kupowane były sprzęty rolnicze. Środki na zakupy pochodziły z gospodarstwa, kredytów, gospodarstwa ojca uczestnika. Oprócz nieruchomości, które były ich własnością, uprawiali też dzierżawione pola i sady. Uczestnik świadczył usługi sprzętem rolniczym. Uczestnik zajmował się wówczas wszystkimi sprawami związanymi z gospodarstwem, w tym sprzedażą mleka i plonów, opłacaniem czynszów za dzierżawę. Wnioskodawczyni pracowała w obejściu, pomagała przy zbieraniu owoców z sadów, zajmowała się dziećmi. Nie było wtedy żadnych pretensji co do wykorzystywania przez uczestnika środków na rachunku wspólnym. Na początku małżeństwa uczestnik wyjeżdżał do Niemiec, w tym czasie gospodarstwo prowadził ojciec uczestnika.

Na przełomie 2011/2012 roku wnioskodawczyni i uczestnik podzielili nieruchomości będące ich własnością jak i nieruchomości dzierżawione do korzystania w ten sposób, że wnioskodawczyni przypadły działki (...) w P. i (...) w O., pozostałe zaś przypadły uczestnikowi.

Wnioskodawczyni utrzymuje się z alimentów w wysokości 300 zł, pracuje dorywczo przy pracach sezonowych. Nie uprawia wspólnej ziemi, oddała ją do uprawiania szwagrowi w zamian za opłacanie podatku, bez czynszu. Mieszka u siostry, z dwoma synami stron. Uczestnik płaci po 700 zł alimentów na każdego z nich. Uczestnik mieszka z partnerką, z którą ma dziecko. Pracuje jako kierowca, część ziemi obrabia, część oddał w dzierżawę.

Wnioskodawczyni nie miała pełnomocnictw do rachunków osobistych uczestnika w Banku (...).

W 2012 roku od (...) Spółka z o. o. kupiła plody rolne łącznie za 55 729,60 zł.

Wnioskodawczyni i uczestnik są właścicielami nieruchomości:

1. położonej w P. (...), gmina K., powiat (...), o powierzchni 1,2775 ha, oznaczonej numerem ewidencyjnym działki (...), o wartości 35 165 zł, dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta nr (...);
2. położonej w O., gmina W., powiat (...), o powierzchni 4,13 ha, oznaczonej numerami ewidencyjnymi działek (...) o wartości 30 424 zł i (...) o wartości 64 036 zł, dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...);
3. położonej w R., gmina M. i B., gmina K., powiat (...), o powierzchni 7,53 ha, oznaczonej numerami ewidencyjnymi działek (...) o wartości 31 404 zł, (...) o wartości 29 129 zł i (...) o wartości 24 047 zł, dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...);
4. położonej w R., gmina M., powiat (...), o powierzchni 4,05 ha, oznaczonej numerami ewidencyjnymi działek (...) o wartości 17 934 zł, (...) o wartości 44 003 zł, 332 o wartości 1 184 zł, 333 o wartości 1 184 zł, 334 o wartości 3 850 zł, dla której w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim prowadzona jest księga wieczysta (...).

Wnioskodawczyni i uczestnik byli również właścicielami ruchomości w postaci:

1. ciągnika J. D. o wartości 98 325 zł,
2. samochodu C. o wartości 21 850 zł,
3. samochodu M. o wartości 17 599 zł,
4. prasy belarki K. o wartości 45 000 zł,
5. rozrzutnika obornika(...) o wartości 42 415 zł,
6. wozu asenizacyjnego o wartości 34 650 zł,
7. pługu czteroskibowego A. o wartości 18 400 zł,

8. przyczepy K. o wartości 8 000 zł,
9. przyczepki lekkiej wartości 1 000 zł,
10. siewnika G. o wartości 18 000 zł,
11. siewnika A. o wartości 13 000 zł,
12. agregatu pościerniskowego M. o wartości 5 000 zł,
13. udziału wynoszącego 1/2 we współwłasności opryskiwacza polowego o wartości 12 000 zł,
14. udziału wynoszącego 1/2 we współwłasności agregatu uprawowego o wartości 3 500 zł,
15. rozsiewacza nawozów A. o wartości 3 300 zł,
16. opryskiwacza sadowniczego o wartości 4 000 zł,
17. pługu o wartości 3 500 zł,
18. chwytaka do bel o wartości 1 300 zł,
19. wału o wartości 1 000 zł,
20. kosiarki samojezdnej wartej 2 100 zł,
21. kosiarki H. wartej 710 zł,
22. podkaszarki wartej 500 zł,
23. szlifierki wartej 175 zł,
24. wiertarki wartej 300 zł,
25. spawarki o wartości 350 zł,
26. piły wartej 700 zł,
27. sprężarki wartej 420 zł,
28. telewizora o wartości 1 320 zł,
29. komputera o wartości 300 zł,
30. łóżka i szafy wartych 1 200 zł,
31. kuchni A. o wartości 1 200 zł,
32. chłodziarko-zamrażarki B. o wartości 693 zł,
33. pralki B. o wartości 470 zł,
35. kuchenki mikrofalowej wartej 120 zł,
36. altanki o wartości 3 200 zł,
37. ciągnika M. F. o wartości 37 500 zł,

39. kosiarki S. wartej 20 650 zł.

Ruchomości wymienione wyżej w punktach 1, 4-8, 10-13 uczestnik sprzedał w toku postępowania. Wnioskodawczyni sprzedała chwytnak do bel i kosiarkę S..

Ciągnik M. F. został sprzedany przez uczestnika 25 stycznia 2012 roku za cenę 30 000 zł. Wnioskodawczyni i uczestnik oświadczyli 17 lutego 2012 roku, że zgadzają się na sprzedaż ciągnika M. F. i kosiarki za łączną cenę 62 000 zł i podział między sobą przed notariuszem. Pług został sprzedany wspólnie przez strony.

Wał i opryskiwacz sadowniczy pozostały na nieruchomości dzierżawionej przez wnioskodawczynię i uczestnika. Spawarka zaginęła w niewyjaśnionych okolicznościach.

W dniu 6 czerwca 2003 roku wnioskodawczyni i uczestnik zawarli umowę kredytu inwestycyjnego w kwocie 184 000 zł na okres do 31 marca 2018 roku w celu zakupu ciągnika (...) 6420 z ładowaczem, dojarki rurociągowej i kosiarki rotacyjnej o łącznej wartości 230 000 zł. Ciągnik został kupiony za 192 000 zł. Kredyt został spłacony 2 listopada 2015 roku: w kwocie 35 000 zł kapitał, odsetki – 37,97 zł, prowizja – 525 zł.

W dniu 17 lutego 2005 roku wnioskodawczyni i uczestnik zaciągnęli kredyt inwestycyjny w wysokości 90 500 zł, do 31 grudnia 2018 roku, na zakup prasy rolującej. Prasa została kupiona za 113 164,76 zł. Kredyt został całkowicie spłacony w dniu 27 lutego 2015 roku: w wysokości 27 600 zł kapitał, 22,68 zł – odsetki i 414 zł – prowizja.

W dniu 2 czerwca 2006 roku wnioskodawczyni i uczestnik zawarli umowę kredytu do 28 lutego 2014 roku na kwotę 40 000 zł, który został spłacony 20 stycznia 2012 roku: 15 000 zł – kapitał i 73,79 zł – odsetki.

W dniu 15 kwietnia 2008 roku wnioskodawczyni i uczestnik zawarli umowę kredytu w wysokości 95 100 zł, z przeznaczeniem na poprawienie dobrostanu zwierząt. Kredyt ten został spłacony 27 lutego 2015 roku w wysokości 36 900 zł – kapitał, 21,33 zł – odsetki i 411 zł – prowizja.

W dniu 26 listopada 2011 roku K. P. zawarł umowę kredytu w wysokości 11 000 zł na rzeczowe środki do produkcji rolnej, spłacony w 2012 roku.

W dniu 4 kwietnia 2008 roku uczestnik kupił rozrzutnik obornika i wóz asenizacyjny za łączną cenę 117 900 zł. W dniu 23 lipca 2010 roku uczestnik kupił pług obracalny A. za 22 000 zł.

W latach 2010-2012 uczestnik deklarował do dopłat z (...) działki (...) w P., (...), (...), (...), (...) (...) (...), (...) w R., (...) i (...), (...) w B., (...), (...), (...) w B., (...), (...), (...) i (...) w P. (...) (...), (...) w P. R., (...) i (...) w O.. Łącznie pobrał w latach 2010-2012 sumę 35 948,70 zł: w 2010 roku – 13 652,30 zł, w 2011 roku – 11 191,91 zł, w 2012 roku – 10 376,49 zł.

Sąd Rejonowy wskazał na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny.

Dokonując oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 31 k.r.i.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Wspólność ustawowa ustaje z chwilą ustania małżeństwa, może też ustać na skutek zawarcia umowy lub orzeczenia sądu o ustanowieniu rozdzielności majątkowej.

Zgodnie z art. 1037 § 1 k.c. w zw. z art. 46 k.r.i.o. do zgłoszenia wniosku o dokonanie przez sąd podziału majątku wspólnego uprawniony jest każdy z byłych małżonków.

Sąd Rejonowy ustalił skład i wartość majątku wspólnego stron w oparciu o art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c., mając na względzie to, że skład majątku wspólnego ustala się według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej, a wartość – według jego wartości aktualnej, czyli z chwili dokonania działu.

W myśl art. 212 § 1 - 3 k.c. przy zniesieniu współwłasności na mocy orzeczenia sądowego wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych. Jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia.

Zgodnie z art. 213 k.c., jeżeli zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego przez podział między współwłaścicieli byłoby sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, sąd przyzna to gospodarstwo temu współwłaścicielowi, na którego wyrażą zgodę wszyscy współwłaściciele. W razie braku zgody wszystkich współwłaścicieli sąd, stosownie do treści art. 214 § 1 k.c., przyzna gospodarstwo rolne temu z nich, który je prowadzi lub stale w nim pracuje, chyba że interes społeczno-gospodarczy przemawia za wyborem innego współwłaściciela.

Wnioskodawca i uczestniczka zgadzali się ostatecznie zarówno co do składu, wartości, jak i w większości sposobu podziału ich majątku wspólnego. Wnioskodawczyni nie chciała przyznania na jej rzecz samochodu marki C., a ponadto żadne z uczestników nie wiedziało, co stało się ze spawarką, będącą bezspornie w ich majątku wspólnym. Wał i opryskiwacz sadowniczy wnioskodawczyni pozostawiła na dzierżawionej nieruchomości.

W ocenie Sądu Rejonowego, skoro w majątku wspólnym były dwa samochody, użytkowane przez oboje uczestników, to logicznym jest podzielenie ich przez przyznanie każdemu z nich jednego z aut. Wnioskodawczyni podnosiła, że nie stać jej na utrzymanie tak drogiego samochodu, nie jest to jednak argument przemawiający przeciwko jego przyznaniu wnioskodawczyni. Samochód ten może być przez wnioskodawczynię użytkowany lub ostatecznie zbyty, gdyby faktycznie nie stać jej było na jego utrzymanie.

Łącznie majątek w postaci nieruchomości i ruchomości w chwili podziału wart był 339 129 zł, czyli po 169 564,50 zł na rzecz każdego z małżonków. Na rzecz wnioskodawczyni przyznano składniki o wartości łącznej 220 689 zł, wobec czego należna uczestnikowi dopłata wynosi 51 124,50 zł. Biorąc pod uwagę kwoty wzajemnie zasądzone od wnioskodawczyni i uczestnika, Sąd Rejonowy uznał za nieuzasadniony wniosek o rozłożenie spłaty na raty.

Na tej samej zasadzie Sąd pierwszej instancji rozliczył środki na rachunku bankowym, których podziału domagały się strony.

Przedmiotem podziału mogą być jedynie przedmioty majątkowe, które były objęte wspólnością w chwili jej ustania i które nadal znajdują się w majątku małżonków. Każdy z małżonków może jednak żądać rozliczenia z tytułu nieuzasadnionego zbycia przez drugiego małżonka składników majątku wspólnego w czasie trwania wspólności majątkowej, jak i po ustaniu wspólności. Roszczenie takie ma charakter odszkodowawczy i znajduje podstawę ogólną w art. 415 k.c. Każdy z małżonków może korzystać ze zgromadzonych w okresie małżeństwa środków finansowych, a rozliczeniu nie podlegają jedynie te, które zostały wydane na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb, do wykazania czego zobowiązana jest co do zasady ta strona postępowania, która pieniądze zużyła.

W ocenie Sądu Rejonowego brak jest podstaw do uwzględnienia żądania wnioskodawczyni rozliczenia środków wypłaconych z rachunku uczestnika przez niego i jego ojca w czasie trwania wspólności majątkowej co do zasady i obciążenia uczestnika ciężarem udowodnienia, że wypłacane kwoty były zużyte w sposób usprawiedliwiony potrzebami uczestnika bądź rodziny. Po pierwsze brak jest dowodu, że środki te w ogóle zostały z majątku wspólnego „wyprowadzone” i to wbrew woli wnioskodawczyni. Sam fakt dokonania wypłaty o tym nie świadczy w sytuacji, gdy w okolicznościach faktycznych sprawy prowadzone jest, faktycznie głównie przez uczestnika, gospodarstwo rolne z wykorzystaniem nieruchomości wspólnych, nieruchomości osobistych uczestnika, nieruchomości dzierżawionych, kupowane są nieruchomości, sprzęty, maszyny rolnicze o znacznej wartości, zaciągane i spłacane kredyty, kupowane zwierzęta hodowlane, prowadzone zasiewy. Utrzymanie rodziny według wnioskodawczyni pochłaniało 2 500 zł lub 1 000 zł miesięcznie (rozbieżne wersje w jej kolejnych wyjaśnieniach). Wnioskodawczyni przyznaje, że to uczestnik zajmował się prowadzeniem gospodarstwa oraz, że wymaga to nakładów. W ocenie Sądu Rejonowego uczestnika obciążałby ciężar wykazania usprawiedliwionego zużycia wypłaconych środków, gdyby przynajmniej

uprawdopodobnione zostało, że zostały one z majątku wspólnego wyprowadzone, a nie służyły prowadzeniu gospodarstwa, utrzymaniu rodziny i powiększaniu wspólnego majątku.

Odnosnie kwot wypłacanych przez ojca uczestnika w ogóle nie mogą być one przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie. Skoro wnioskodawczyni uważa, że majątek wspólny stron został bezpodstawnie zużyty przez osobę trzecią, powinna pozwać tę osobę trzecią, a nie domagać się zwrotu kwot wypłaconych przez tę osobę od byłego męża w sprawie o podział majątku wspólnego.

Na tej zasadzie podlegają natomiast rozliczeniu równowartości (według wartości tych sprzętów oszacowanej przez biegłego) przedmiotów zbytych i utraconych przez strony samodzielnie po ustaniu wspólności majątkowej, tj. ciągnika (...) sprzedanego przez uczestnika (17 500 zł dla wnioskodawczyni), kosiarki S. i chwytaka do bel sprzedanych przez wnioskodawczynię (10 975 zł dla uczestnika), wału i opryskiwacza „pozostawionych” przez wnioskodawczynię osobie wydierżawiającej sad w ramach bliżej niokreślonych i nieudowodnionych rozliczeń (2 500 zł dla uczestnika) oraz pozostałych ruchomości bezspornie sprzedanych przez uczestnika w toku postępowania.

W tym ostatnim wypadku uczestnik wywodził, że zużył uzyskane ze sprzedaży wspólnych maszyn środki na spłatę wspólnie zaciągniętych przez strony zobowiązań i co do zasady jest to usprawiedliwiony sposób wydatkowania wspólnych środków, jednakże wartość tych sprzętów oszacowana przez biegłego przewyższa znacznie kredyty spłacone przez uczestnika w 2015 roku, tak więc jedynie w części, w której udowodniona została spłata kredytów, kwota ta nie podlegała rozliczeniu. Łącznie sprzedane przez uczestnika maszyny rolnicze zostały oszacowane przez biegłego na 324 790 zł, a kredyty spłacono w 2015 roku w łącznej kwocie 100 931,98 zł. Należało zatem z tego tytułu zasądzić na rzecz wnioskodawczyni kwotę 111 920,01 zł.

Nie podlega natomiast podziałowi równowartość spawarki, co do której wnioskodawczyni i uczestnik wiedzą jedynie, że była, ale żadne z nich jej nie ma i nie udowodniło, że jej utrata obciąża drugą stronę.

Odnosząc się natomiast do zagadnienia rozliczenia pożytków na podstawie art. 207 k.c., opisanych wyraźnie przez obie strony jako w większości suma wpływów na rachunki wnioskodawczyni i uczestnika (k. 138-235, 292), należy wskazać, że brak jest podstaw do takiego ujęcia pożytków podlegających rozliczeniu. Przy wzajemnych rozliczeniach z tytułu posiadania, pobrania pożytków i innych przychodów należy mieć na względzie, że normalny dochód, jaki przynosi gospodarstwo rolne, jest przede wszystkim wynikiem pracy i starań rolnika użytkującego to gospodarstwo. Toteż udział w takim dochodzie osoby, która nie przyczyniła się swą pracą i staraniem do jego powstania, nie powinien przekraczać czynszu dzierżawnego, jaki w konkretnych okolicznościach byłby obiektywnie usprawiedliwiony. Co więcej, suma wpływów na rachunek w sytuacji, gdy uczestnik był też właścicielem nieruchomości rolnych należących do jego majątku osobistego, nie może być utożsamiona z pożytkiem majątku wspólnego. Wreszcie po trzeciej, suma wpłat na rachunek to faktycznie przychód, kwota ta w żaden sposób nie uwzględnia nie tylko pracy współwłaściciela, ale też innych kosztów uzyskania przychodu. Dowodów na okoliczność wysokości czynszu dzierżawnego za składniki majątku wspólnego wykorzystywane przez wnioskodawczynię i uczestnika żadna ze stron nie przeprowadziła.

Odnosząc się do żądania wnioskodawczyni rozliczenia „dopłat unijnych” Sąd Rejonowy wskazał, że jedynie w nieznacznej części zasługiwał on na uwzględnienie. Należy zwrócić uwagę, że dopłaty unijne mają charakter administracyjny, nie wynikają z samego faktu bycia właścicielem i, choć przysługują posiadaczom ziemi rolnej, nie są konsekwencją samego jej posiadania. Zarówno przepisy ustawy z 26 stycznia 2007 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1164, ze zm.), jak i przepisy obecnie obowiązującej ustawy z 5 lutego 2015 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2015 roku, poz. 308), przewidują warunki, jakie należy spełnić w celu uzyskania dopłaty. Poprzednio obowiązująca ustawa stanowiła w art. 7, że rolnikowi przysługuje jednolita płatność obszarowa (a tymi są m. in. jednolita płatność obszarowa i podstawowa płatność uzupełniająca) do będącej w jego posiadaniu w dniu 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności, powierzchni gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, kwalifikujących się do objęcia tą płatnością zgodnie z art. 124 ust. 2 akapit pierwszy rozporządzenia nr 73/2009, jeżeli: m. in. wszystkie grunty rolne są utrzymywane zgodnie z normami przez cały rok kalendarzowy, w którym został złożony wniosek

o przyznanie tej płatności; przestrzega wymogów przez cały rok kalendarzowy, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności; został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Również obecnie obowiązująca ustawa w art. 7 stanowi, że płatności bezpośrednie są przyznawane rolnikowi, jeżeli został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, wymaga się ponadto m. in. złożenia wniosku i spełnienia innych warunków. Świadczenia te mają charakter administracyjny i nie są w sensie ścisłym ani pożytkami, ani innymi przychodami, podlegającymi rozliczeniu na podstawie art. 207 k.c. Dopłaty są świadczeniami ściśle związanymi z osobą producenta rolnego, umożliwiając mu uzyskanie opłacalności produkcji rolnej określonego rodzaju lub produkcji w trudnych warunkach. W żaden sposób nie są one związane z prawem własności nieruchomości rolnej. Przez blisko pół 2011 roku między stronami istniał ustrój wspólności majątkowej i razem prowadzili oni gospodarstwo wspólne, choć gros czynności wykonywał faktycznie uczestnik. Dopłaty za ten rok zostały wypłacone, jak wyjaśniał uczestnik, już po ustaniu wspólności i zostały pobrane przez niego. Uczestnik twierdził przy tym, że zużył je na dokonanie zasiewów na nieruchomościach wspólnych, które na przełomie 2011/2012 roku małżonkowie podzielili między sobą do korzystania. W ocenie Sądu Rejonowego dopłaty za 2011 rok powinny więc zostać rozliczone. W kolejnych latach małżonkowie samodzielnie gospodarowali na podzielonych do korzystania nieruchomościach rolnych, stąd też każde z nich było uprawnione do pobierania dopłat do użytkowanych przez siebie nieruchomości.

Koszty sądowe poniesione tymczasowo przez Skarb Państwa, obciążające strony, a związane z wydaniem opinii biegłych oraz uzyskiwaniem informacji i dokumentów, wynoszą po 1 150,53 zł.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

*

Apelacje od tego postanowienia wnieśli wnioskodawczynie i uczestnik.

Wnioskodawczynie zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego w części, a mianowicie: w punkcie II.1 lit. t) oraz w punkcie III. w zakresie przyznania wnioskodawczynie samochodu osobowego marki C. (...) i zasądzenia od niej na rzecz uczestnika kwoty 10 925 zł tytułem dopłaty wyrównującej jego udział we współwłasności tegoż samochodu oraz w punkcie IX. w zakresie oddalenia wniosku M. P. (1) o rozliczenie dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych wchodzących w skład majątku wspólnego za 2010 rok w kwocie 13 652,30 zł oraz dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych wchodzących w skład majątku wspólnego za 2012 rok w kwocie 10 376,49 zł, pobranych przez uczestnika postępowania po dacie ustania wspólności majątkowej, jak również pieniędzy w kwocie łącznej 255 167,37 zł wypłaconych z rachunku osobistego uczestnika w okresie od 16 października 2000 roku do 10 listopada 2004 roku i przeznaczonych przez niego na cele inne niż prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz zaspokajanie potrzeb obojga byłych małżonków i ich wspólnych małoletnich dzieci.

Wnioskodawczynie zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu w zaskarżonej części:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 46 k.r.io. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 212 § 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyznaniu na wyłączną własność wnioskodawczynie samochodu osobowego marki C. (...), nr rej. (...), o wartości 21 850 zł, w sytuacji, gdy wnioskodawczynie nie składała wniosku o przyznanie jej tego składnika majątku na wyłączną własność — co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od niej na rzecz uczestnika kwoty 10 925 zł tytułem dopłaty wyrównującej jego udział we współwłasności tegoż samochodu, podczas gdy zniesienie współwłasności powyższego pojazdu w ramach podziału majątku wspólnego winno nastąpić poprzez jego sprzedaż w drodze licytacji komorniczej (z uwagi na fakt, iż żaden ze współwłaścicieli nie wyraził zgody na przyznanie mu tego składnika majątku na wyłączną własność),

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i w zw. z art. 46 k.r.io. przez jego błędną wykładnię oraz art. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające

się odmową uwzględnienia roszczenia wnioskodawczyni o rozliczenie w toku niniejszego postępowania kwoty 24 028,79 zł uzyskanej przez uczestnika od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w okresie pomiędzy datą ustania ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej a datą orzeczenia o podziale majątku wspólnego z tytułu dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych wchodzących w skład majątku wspólnego za lata 2010 i 2012 wskutek bezpodstawnego uznania, iż dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych są świadczeniami o charakterze wyłącznie administracyjnym związanymi z osobą producenta rolnego ubiegającego się o ich przyznanie i nie są w sensie ścisłym ani pożytkami z rzeczy wspólnej, ani innymi przychodami w rozumieniu art. 207 k.c., podczas gdy prawidłowa wykładnia prawna powyższych przepisów powinna skutkować uznaniem, iż dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych wchodzących w skład majątku wspólnego pobrane przez jednego z byłych współmałżonków w okresie pomiędzy datą ustania ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej a datą wydania orzeczenia o podziale majątku wspólnego – pomimo tego, iż przyznawane są tylko rolnikowi, który faktycznie posiadał grunty objęte dopłatami – polegają na rozliczeniu w sprawie o podział majątku wspólnego jako dochody z majątku wspólnego (pożytki z rzeczy wspólnej) należne każdemu z byłych współmałżonków proporcjonalnie do udziału każdego z nich w majątku wspólnym – co w konsekwencji powinno skutkować zasądzeniem od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni dodatkowej kwoty 12 014,40 zł stanowiącej równowartość 1/2 części dopłat pobranych przez uczestnika,

3. mogącą mieć istotny wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania, a mianowicie art. 229 k.p.c., art. 230 k.p.c., art. 231 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nienależyte rozważenie treści pism procesowych pełnomocnika wnioskodawczyni z dnia 15 kwietnia 2013 roku i z dnia 13 maja 2016 roku (zawierających roszczenie o rozliczenie w niniejszym postępowaniu pieniędzy wypłaconych z rachunku osobistego uczestnika postępowania w okresie od 16 października 2000 roku do 10 listopada 2004 roku i przeznaczonych na cele inne niż prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz zaspokajanie potrzeb obojga byłych małżonków i ich wspólnych małoletnich dzieci) oraz treści pism procesowych pełnomocnika uczestnika z dnia 27 kwietnia 2014 roku i z dnia 30 maja 2016 roku (stanowiących rozliczenie sposobu wydatkowania tychże pieniędzy) w zestawieniu z treścią dokumentów w postaci odpisu historii operacji bankowych na rachunku bankowym uczestnika postępowania numer (...) w banku (...) S. A. – co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia w całości powyższego roszczenia wnioskodawczyni, w sytuacji, gdy z rozliczenia przez uczestnika kwot wydatkowanych przez niego w okresie od października 2000 roku do listopada 2004 roku na prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz utrzymanie rodziny wynikało, iż wydatki te zamykały się w kwocie łącznej 536 400 zł, zaś z odpisu historii rachunku bankowego uczestnika wynikało, iż łączna kwota wpływów (dochodów) na jego rachunku bankowym w tym okresie wyniosła 791 567,37 zł – co w konsekwencji powinno skutkować rozliczeniem pomiędzy stronami pozostałej kwoty 255 167,37 zł poprzez zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwoty 127 583,69 zł stanowiącej 1/2 kwoty dochodów wydatkowanych przez uczestnika na cele inne niż prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz utrzymanie rodziny,

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 45 k.r.i.o. i art 6 k.c. w zw. z art. 415 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż w przypadku zgłoszenia przez jednego z byłych małżonków w toku postępowania o majątku wspólnego roszczenia o rozliczenie kwot pieniężnych stanowiących składnik majątku wspólnego wydatkowanych przez drugiego z byłych małżonków (będące ich wyłącznym dysponentem) na cele inne niż zaspokojenie uzasadnionych potrzeb własnych małżonka wydatkującego pieniądze oraz wspólnych potrzeb byłych małżonków w okresie istnienia pomiędzy nimi wspólności majątkowej – ciężar udowodnienia celu, na jaki zostały wydatkowane powyższe środki finansowe, spoczywa na małżonku zgłaszającym powyższe roszczenie, podczas gdy prawidłowa wykładnia powyższych przepisów powinna prowadzić do stwierdzenia, iż w sytuacji, gdy jeden z małżonków w okresie trwania ustroju wspólności majątkowej samodzielnie dysponuje wspólnymi pieniędzmi poza kontrolą drugiego małżonka – małżonek ten w przypadku zgłoszenia przez drugiego z małżonków w postępowaniu o podział majątku wspólnego roszczenia z tytułu nieuzasadnionego wyzbycia się środków finansowych i tym samym wyrządzenia drugiemu małżonkowi szkody powinien wykazać przeznaczenie tak wydatkowanych pieniędzy pod rygorem poniesienia negatywnych skutków prawnych w postaci zasądzenia od niego na rzecz drugiego z byłych małżonków odszkodowania w wysokości połowy wartości wydatkowanych w sposób nieuzasadniony środków pieniężnych, gdyż w ten sposób zachowuje się równowagę obojga małżonków w postępowaniu sądowym, a także ochronę małżonka niedysponującego wspólnymi pieniędzmi z rachunku bankowego.

Wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w części dotyczącej punktu II.1 lit. t) oraz punktu III. poprzez sprzedaż pojazdu marki C. (...) w drodze licytacji publicznej i zmniejszenie dopłaty zasądzonej od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika do kwoty 40 199,50 zł, a także w punkcie IX. poprzez zasądzenie od K. P. na rzecz M. P. (1) kwoty 12 014,40 zł z tytułu zwrotu 1/2 części dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych za lata 2010 i 2012 oraz zasądzenie od K. P. na rzecz M. P. (1) kwoty 127 583,69 zł z tytułu zwrotu 1/2 części dochodów wydatkowanych przez uczestnika w okresie od 16 października 2000 roku do 10 listopada 2004 roku na cele inne niż prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz utrzymanie rodziny, płatnych w terminie miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami od obu powyższych kwot z tytułu opóźnienia do dnia zapłaty.

Ponadto wnioskodawczyni wniosła o zasądzenie od uczestnika na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Uczestnik zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w części, a mianowicie w punkcie IV. i wniósł o jego zmianę poprzez obniżenie zasądzonej od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni w tym punkcie kwoty 111 929 zł do kwoty 47 203 zł, a także o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania odwoławczego według norm prawem przepisanych.

Uczestnik zarzucił zaskarżonemu postanowieniu:

1. niezgodność ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji z materiałem dowodowym sprawy, która jest wynikiem pominięcia faktu, że od 9 czerwca 2011 roku, tj. od dnia powstania rozdzielności majątkowej, aż do 2015 roku, w którym uczestnik sprzedał maszyny rolnicze i spłacił w całości kredyty uzyskane na ich zakup, przez okres czterech lat uczestnik spłacał roczne i kwartalne raty kredytów pieniędzmi z majątku osobistego,

2. naruszenie prawa procesowego:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie w zaskarżonym postanowieniu wyjaśnień uczestnika, że po ustanowieniu rozdzielności majątkowej przez 4 lata spłacał kredyty zaciągnięte na zakup maszyn rolniczych, mimo, że na rozprawie w dniu 13 lutego 2013 roku fakt ten został przyznany przez wnioskodawczynię,

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przyczyn potraktowania przez Sąd pierwszej instancji jako niebyłe przyznania wnioskodawczyni, że w okresie po 9 czerwca 2011 roku uczestnik spłacał z majątku osobistego bieżące raty kredytów wspólnie zaciągniętych na zakup maszyn rolniczych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest zasadna w niewielkiej części, natomiast apelacja uczestnika jest uzasadniona w całości.

Sąd Odwoławczy uzupełnia i częściowo zmienia ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że ustala, iż:

1. z kredytu uzyskanego w dniu 6 czerwca 2003 roku w kwocie 184 000 zł na okres do 31 marca 2018 roku, przeznaczonego na zakup ciągnika J. D. z ładowaczem, dojarki rurociągowej i kosiarki rotacyjnej, który miał być spłacany kwartalnie w ratach wynoszących (poza pierwszą) po 3 500 zł, po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kwotę 98 000 zł należności głównej, tj. ostatnie 28 rat (umowa kredytu – k. 69-74, wyciąg z rachunku kredytu do 13 listopada 2012 roku – k. 168-169, informacja o spłacie z 2015 roku – k. 632),

2. z kredytu uzyskanego w dniu 17 lutego 2005 roku w kwocie 90 500 zł na okres do dnia 31 grudnia 2018 roku, przeznaczonego na zakup prasy rolniczej K., który miał być spłacany kwartalnie w ratach wynoszących po 1 700 zł (ostatnia – 2 100 zł), po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kwotę 53 100 zł należności głównej, tj. ostatnie 31 rat (30 x 1 700 zł + 2 100 zł),

(umowa kredytu – k. 80-84, wyciąg z rachunku kredytu do 13 listopada 2012 roku – k. 166-167, informacja o spłacie z 2015 roku – k. 632),

3. z kredytu uzyskanego w dniu 15 kwietnia 2008 roku w kwocie 95 100 zł na okres do dnia 28 lutego 2018 roku, przeznaczonego na zakup rozrzutnika obornika i wozu asenizacyjnego, który miał być spłacany rocznie w ratach wynoszących po 9 500 zł (ostatnia – 9 600 zł), po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kwotę 66 000 zł należności głównej, tj. ostatnie 7 rat (6 x 9 500 zł + 9 600 zł),

(umowa kredytu – k. 87-92, wyciąg z rachunku kredytu do 13 listopada 2012 roku – k. 201, informacja o spłacie z 2015 roku – k. 632),

4. z kredytu uzyskanego w kwocie 40 000 zł na zakup ciągnika(...) po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kwotę 15 000 zł należności głównej (wyciąg z rachunku kredytu do 13 listopada 2012 roku – k. 200, informacja o spłacie z 2015 roku – k. 632),

5. z tytułu opłat leasingowych za siewnik do kukurydzy G. po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kwotę 12 213,74 zł (11 x 1 062,68 zł + 524,26 zł (k. 644-657).

W tym zakresie uczestnik słusznie zarzucił Sądowi Rejonowemu przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Sąd pierwszej instancji w ogóle nie uwzględnił w rozliczeniu wydatków poniesionych przez uczestnika po ustaniu wspólności ustawowej z tytułu opłat leasingowych za siewnik do kukurydzy G., mimo, iż uczestnik złożył dokumentację spłaty tego zobowiązania, która nie była kwestionowana przez wnioskodawczynię (wyraźne oświadczenie – k. 660v).

Nie było też sporu co do tego, że po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik spłacił kredyt zaciągnięty na zakup ciągnika MF, uiszczając z tego tytułu w dniu 20 stycznia 2012 roku kwotę 15 000 zł (ustalenie tej treści poczynił Sąd Rejonowy).

W pozostałym zakresie bezpodstawnie Sąd Rejonowy przyjął, że uczestnik nie wykazał spłaty innych należności na poczet kredytów wyżej wymienionych w punktach od 1. do 3. poza wynikającymi z zaświadczenia z k. 632. (tzn. poza końcowymi spłatami z 2015 roku). W sprawie uczestnik wykazał umowami kredytu wysokość kredytów zaciągniętych na zakup określonego sprzętu rolniczego, okresy kredytowania, wysokość i ustalone w umowie terminy zapłaty rat (przeznaczonych na spłatę należności głównych). Ponadto z wyciągów z rachunków prowadzonych w celu obsługi tych kredytów, dokumentujących stan na 13 listopada 2012 roku, wynika, że do daty ustania wspólności ustawowej żaden z tych kredytów nie został uiszczony w większej części niż wyżej wskazane, zgodne z umowami raty. Zaświadczenie z k. 632 dowodzi zaś tego, że te kredyty zostały ostatecznie spłacone w całości w 2015 roku, poprzez jednorazowe spłaty należności pozostałych do zapłaty. Wnioskodawczyni przyznała, że po ustaniu wspólności ustawowej spłatą kredytów na zakup maszyn rolniczych zajmował się uczestnik (k. 256v) i w toku całego postępowania nie twierdziła, aby po ustaniu wspólności ustawowej dokonała spłaty tych kredytów w jakiegokolwiek części.

W tym stanie rzeczy nie można podzielić stanowiska Sądu pierwszej instancji, iż uczestnik nie udowodnił dokonanej przez siebie po ustaniu wspólności ustawowej spłaty zobowiązań ponad kwotę 100 931,98 zł. Skoro bowiem wyłącznie uczestnik spłacał te zobowiązania po dniu 9 czerwca 2011 roku, znana jest wysokość tych zobowiązań pozostałych do spłaty po tej dacie (kwot należności głównych spłacanych ratalnie) i jednocześnie zostało złożone zaświadczenie z banku wskazujące, iż zostały one spłacone w całości, za udowodnione należy tym samym uznać to, że uczestnik spłacił te zobowiązania w całości a nie wyłącznie w kwotach wynikających z zaświadczenia z k. 632, które wyraźnie wskazuje jedynie wysokość jednorazowych wpłat dokonanych w 2015 roku. Powtórzyć należy, że wskazane wyżej kwoty są jedynie kwotami należności głównych. Nie zostało też w żaden sposób wykazane, aby spłata ta nastąpiła w jakiegokolwiek części środkami z majątku wspólnego, a środki, które małżonkowie uzyskują po ustaniu wspólności ustawowej, są ich majątkiem osobistym.

Tym samym łącznie po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik uiszczył ze wskazanych wyżej tytułów kwotę 244 313,74 zł.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że po ustaniu wspólności ustawowej uczestnik sprzedał maszyny rolnicze o wartości 324 790 zł. Zważywszy, że na podstawie art. 415 k.c. powinien rozliczyć się ze szkody wyrządzonej bezprawnym zbyciem tych przedmiotów, należało pomniejszyć wartość tych maszyn rolniczych o zobowiązania wspólne na ich zakup, spłacone przez uczestnika (244 313,74 zł), a zatem korzyść uczestnika, z której powinien rozliczyć się z wnioskodawczynią, wynosiła 80 476,26 zł i powinien zwrócić wnioskodawczyni połowę tej kwoty. Uczestnik w apelacji domagał się obniżenia należnej wnioskodawczyni z tego tytułu kwoty tylko do kwoty 47 203 zł, wyższej niż by to wynikało z powyższych rozliczeń i w tym zakresie Sąd Odwoławczy orzekł zgodnie z żądaniem apelującego.

Wniosek dowodowy uczestnika dotyczących nowych dokumentów dotyczących omówionych wyżej okoliczności został oddalony jako spóźniony (art. 381 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), gdyż uczestnik nie wykazał, iż nie był w stanie uzyskać tych dokumentów wcześniej, a mógł też zwrócić się z odpowiednim wnioskiem dowodowym do Sądu Rejonowego, bowiem bank ma obowiązek udzielania tego rodzaju informacji na żądanie sądu w sprawie o podział majątku wspólnego (art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. d) Prawa bankowego). Ostatecznie dowody te nie były istotne dla rozstrzygnięcia, skoro okoliczności dotyczące spłaty przez uczestnika kredytów po ustaniu wspólności ustawowej należało ustalić na podstawie wskazanych wyżej dowodów zgromadzonych w aktach sprawy.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne.

Zarzuty apelującej wnioskodawczyni w zakresie okoliczności faktycznych związanych z jej żądaniem rozliczenia w niniejszym postępowaniu pieniędzy wypłaconych z rachunku osobistego uczestnika postępowania w okresie od 16 października 2000 roku do 10 listopada 2004 roku, należy uznać za niezasadne. Podkreślić należy, że wnioskodawczyni domaga się rozliczenia środków, którymi gospodarował uczestnik, z okresu poprzedzającego o ponad 6 lat datę ustania wspólności ustawowej. W czasie trwania wspólności ustawowej zarząd majątkiem wspólnym należał zaś do obojga małżonków i nie są oni wzajemnie zobowiązani do rozliczeń z wyników swoich czynności. W szczególności nawet ewentualne szkody wyrządzone w majątku wspólnym z winy nieumyślnej nie mają wpływu na rozliczenia w postępowaniu o podział majątku wspólnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1989 roku, III CZP 52/89, OSNCP 1990/4-5/60). Rozliczenia takie mogą nastąpić wyjątkowo na podstawie art. 415 k.c., jeżeli jeden z małżonków wyrządził szkodę w majątku wspólnym umyślnie. Sąd Rejonowy słusznie wskazał, że wnioskodawczyni w żaden sposób nie uprawdopodobniła swoich twierdzeń, iż uczestnik umyślnie roztrwonił lub ukrył przed nią określone środki pobrane w latach 2000 – 2004. Zgromadzony materiał dowodowy nie wskazuje, aby już wówczas między stronami istniały poważne konflikty, a fakt, iż uczestnik zajmował się prowadzeniem dużego gospodarstwa rolnego i rozliczeniami z tym związanymi, wynikał z ustalonego podziału ich obowiązków małżeńskich. Wnioskodawczyni swoje żądanie opiera w istocie na przeprowadzonym przez siebie porównaniu środków wpływających i wypływających z rachunku bankowego we wskazanym wyżej okresie z oszacowanymi kosztami prowadzenia gospodarstwa rolnego i utrzymania rodziny. Zważywszy, że szacunek ten w znacznej części został dokonany tylko na podstawie tych wydatków, które uczestnik był w stanie wykazać dokumentami, a w gospodarstwie rolnym ani w rodzinie nie jest prowadzona szczegółowa ewidencja przychodów i wydatków, jak to ma miejsce w przypadku przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, nie sposób uznać, że w sposób wiarygodny dowodzi on tego, iż uczestnik wyrządził i to umyślnie znaczną szkodę w majątku wspólnym. Nie zostało w żaden sposób uprawdopodobnione, że już od wielu lat przed datą ustania wspólności ustawowej uczestnik wyprowadzał znaczne środki z majątku wspólnego, ani to, na co miał je wówczas przeznaczać. Nie zostało wykazane, aby uczestnik nabywał wówczas za takie środki do majątku osobistego rzeczy lub prawa o znacznej wartości, albo, żeby gromadził oszczędności, które ukrył przed ustaniem wspólności ustawowej.

Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, że ciężar udowodnienia okoliczności przemawiających za dokonaniem rozliczenia tych środków spoczywał na wnioskodawczyni (art. 6 k.c.) i sam fakt możliwych trudności dowodowych nie uzasadnia przerwania ciężaru dowodu na stronę przeciwną. Inaczej byłoby, gdyby zostało wykazane, że w dacie ustania wspólności ustawowej, bądź na krótko przed jej ustaniem, uczestnik dysponował znacznymi środkami pochodzącymi z majątku wspólnego, których wydatkowania na potrzeby rodziny bądź swoje usprawiedliwione własne potrzeby, nie

potrafiłby wykazać. Wówczas zasady doświadczenia życiowego przemawiałyby za tym, że zużył lub ukrył te środki ze szkodą dla majątku wspólnego i powinien z tych środków rozliczyć się w sprawie o podział majątku wspólnego.

W zakresie dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, trafny okazał się natomiast zarzut wnioskodawczyni nieprawidłowego podziału składnikiem majątku wspólnego w postaci samochodu marki C. (...) poprzez przyznanie go na własność wnioskodawczyni a nie zarządzenie jego sprzedaży licytacyjnej w sytuacji, w której żadne z byłych małżonków nie chciało otrzymać tej rzeczy.

Wprawdzie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie należy przyznawać rzeczy na własność osobie, która nie wyraża na to zgody, ale w ocenie Sądu Okręgowego sądy orzekające w sprawie byłyby związane stanowiskiem wnioskodawczyni wówczas, gdyby nie wyrażała zgody na przyznanie jej jakiegokolwiek składnika majątku wspólnego, gdyż tak należy rozumieć odpowiednie stosowanie art. 211 k.c. i art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.i.o. Tym niemniej w sytuacji, gdy ani wnioskodawczyni, ani uczestnik nie chcieli otrzymać przedmiotowego samochodu, a nieprzyznanie go wnioskodawczyni pomniejszy należną uczestnikowi od niej dopłatę, co w ustalonej przez Sąd pierwszej instancji sytuacji materialnej wnioskodawczyni ma dla niej znaczenie, Sąd Okręgowy uznał za zasadne zarządzenie sprzedaży licytacyjnej tej rzeczy i podział po połowie pomiędzy strony kwoty uzyskanej ze sprzedaży. W konsekwencji należało zmniejszyć dopłatę należną uczestnikowi od wnioskodawczyni do kwoty 40 199,50 zł.

Za niezasadne natomiast Sąd Okręgowy uznaje zarzuty wnioskodawczyni dotyczące naruszenia prawa materialnego poprzez niedokonanie rozliczenia dopłat pobranych przez uczestnika w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego za lata 2010 i 2012.

Sąd Okręgowy nie podziela przy tym stanowiska Sądu pierwszej instancji, iż dopłaty te nie podlegają uwzględnieniu przy podziale majątku wspólnego z uwagi na ich administracyjny charakter. Zauważyć przy tym należy, że Sąd Rejonowy dokonał rozliczenia takich dopłat za 2011 rok i rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron.

W ocenie Sądu Odwoławczego, mimo publicznoprawnego charakteru wspomnianych dopłat, co do zasady powinny one podlegać rozliczeniu przy podziale majątku wspólnego, co jednak nie oznacza konieczności ich podziału po połowie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 roku, III CZP 86/13, Lex nr 1448745). Najwłaściwsze w tego rodzaju sytuacjach, gdy dopłaty związane są z prowadzeniem wspólnego gospodarstwa rolnego, jest uwzględnianie ich przy ustalaniu dochodowości gospodarstwa rolnego i rozliczanie małżonków z dochodu, bowiem dopłaty stanowią tylko jeden z przychodów gospodarstwa rolnego, a nie można tracić z pola widzenia wydatków ponoszonych na prowadzenie gospodarstwa rolnego. Słusznie też Sąd Rejonowy zauważył, że jeżeli jeden z uprawnionych małżonków prowadzi samodzielnie gospodarstwo rolne na mocy porozumienia z drugim małżonkiem (wyrażnego bądź dorozumianego), co do zasady rozliczenie powinno nastąpić według wysokości możliwego do uzyskania czynszu dzierżawnego. Inaczej zaś należałoby oceniać sytuację, w której jeden z małżonków został bezprawnie pozbawiony możliwości korzystania z gospodarstwa rolnego.

W ocenie Sądu Okręgowego żądanie przez wnioskodawczynię rozliczenia dopłat pobranych przez uczestnika za rok 2012 jest niezasadne z tego względu, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, iż na przełomie lat 2011 i 2012 wnioskodawczyni i uczestnik podzielili się gruntami wspólnego gospodarstwa rolnego do korzystania (podział quad usum). Tym samym w 2012 roku każde z nich było uprawnione do korzystania z odpowiedniej części gruntów i pobierania korzyści z tym związanych, również w postaci dopłat. W przypadku podziału quad usum umowa stron zmienia wynikający z art. 207 k.c. sposób podziału pożytków i innych przychodów oraz ciężarów i wydatków, a wszelkie korzyści oraz ciężary przypadają temu, kto posiada dane grunty (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2015 roku, III CSK 446/14, Lex nr 1816593). Nie ulega przy tym wątpliwości, że uczestnik za 2012 rok pobrał dopłaty tylko od tych gruntów, które pozostały w jego posiadaniu (k. 321, 602).

Jeżeli chodzi natomiast o płatności za 2010 rok, to z informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (k. 130) wynika, że zostały one pobrane przez uczestnika jeszcze w czasie trwania wspólności ustawowej. Podlegałyby one rozliczeniu tylko wtedy, gdyby wnioskodawczyni wykazała, że nie zostały zużyte na potrzeby wspólnego gospodarstwa

rolnego i wspólnej rodziny, ale np. ukryte bądź roztrwonione (i w ogóle istniały w dacie ustania wspólności ustawowej). Pamiętać przy tym należy, że uczestnik wskazywał, że dopłaty zużył na zasiewy na nieruchomościach wspólnych, którymi następnie wnioskodawczyni i uczestnik podzielili się do korzystania, co również przemawia za nierozliczeniem tych środków.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, którą Sąd Okręgowy podziela. Zbędne jest jej omawianie w zakresie nie objętym zaskarżeniem przez uczestników postępowania.

Skarżący nie sformułowali zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego w zakresie rozstrzygnięć o kosztach postępowania i o nieuiszczonych kosztach sądowych. Sąd Odwoławczy z urzędu uwzględnił zaś tylko naruszenie prawa materialnego oraz nieważność postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 roku, sygn. II CSK 400/07, Lex nr 371445). Wobec wyniku postępowania odwoławczego nie było podstaw do odstąpienia od zasady rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przewidzianej w art. 520 § 1 k.p.c. i odpowiedniego rozliczenia nieuiszczonych kosztów sądowych (art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. z 2016 roku, poz. 623, ze zm.).

Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że również w postępowaniu odwoławczym brak było podstaw do odstąpienia od zasady, iż każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 roku, IV CZ 74/13, Lex nr 1388478).

Z tych względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia.